

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นความต้องการที่จะศึกษาถึงวิถีชีวิต ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ และที่สำคัญคือ ระบบสวัสดิการที่มีให้ ของวงนิพกและขอทานตบอดว่ามีความเป็นไปอย่างไร นอกจากนั้นยังต้องการสื่อให้เห็นถึงแนวความคิดกระแสหลักในสังคมที่ยึดถือกันในเรื่องภาพลักษณ์ของความเป็น "ขอทาน" ว่า เป็นคนขี้เกียจ ไร้ศักยภาพ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้เกิดความเข้าใจขึ้นใหม่ว่า การที่คนๆหนึ่งต้องเปลี่ยนสถานภาพตนเองมาสู่การเป็นขอทานหรือวงนิพกนั้น มีอะไรมากกว่าความง่าย ความขี้เกียจ และการรักความสบาย ดังที่คนในสังคมส่วนใหญ่เชื่อกัน

การศึกษาคครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตการณ์อย่างไม่เป็นทางการกลุ่มตัวอย่างเฉพาะ คือกลุ่มคนขอทานและวงนิพกตบอดที่ได้มีความพิการมาแต่กำเนิด จำนวน 6 ราย ทั้งชายและหญิง รวมถึงผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการให้สวัสดิการสังคมแก่คนกลุ่มนี้ ได้ผลการศึกษาดังนี้

(1) รูปแบบการประกอบอาชีพของผู้พิการตบอดสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ หนึ่ง กลุ่มวงนิพก มีทั้งที่ใช้การร้องเพลงและเล่นดนตรี ส่วนใหญ่เคยผ่านการเล่นในวงดนตรีคนตาบอดมาก่อน แต่มักพบประสบการณ์ที่ไม่ดี คือถูกคนตาดีที่มาเป็นผู้ดูแลวงนั้นโกงและเอาเปรียบ ทำให้ตัดสินใจออกมาเล่นดนตรีหรือร้องเพลงคนเดียว และสอง กลุ่มขอทาน เป็นกลุ่มที่ไม่มีทักษะในการเล่นดนตรีหรือร้องเพลง ประกอบกับมีความพิการซ้ำซ้อนหรือเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ แต่ที่น่าสนใจคือ ขอทานบางคนในกลุ่มนี้ได้พยายามสร้างสิ่งที่เป็น "สิ่งตอบแทน" ขึ้นมาให้แก่ผู้บริจาคทาน ซึ่งถือเป็นความพยายามที่จะลดช่องว่างระหว่างการให้และการรับลง เช่น การให้พรทุกครั้งที่ได้ยินเสียงเงินกระแทกกระป๋องในมือด้วยประโยคที่ค่อนข้างยาว ด้วยเชื่อว่าเป็นการ "ให้พรสวรรค์"

(2) ขอทานและวงนิพกตบอดมีความพยายามในการพึ่งพาตัวเองอย่างเข้มข้นที่สุด เพราะกว่าที่พวกเขาจะมายืนอยู่ตรงจุดที่ใครๆก็มองว่าเป็นคนไร้ค่า ทุกคนล้วนผ่านการดิ้นรนอย่างหนัก และพยายามทำอาชีพอื่นๆมาก่อนทั้งสิ้น ไม่มีใครที่เมื่อพิการแล้วจะตัดสินใจมาทำอาชีพนี้เลย การยอมทำในสิ่งที่คนในสังคมจะต้องตราหน้าว่าเป็น "ขอทาน" เป็น "ขยะสังคม" มีเพียงเหตุผลเดียว นั่นคือความอยู่รอดของตัวเองและครอบครัว เนื่องจากผู้พิการหลายคนเป็นกำลังหลักของครอบครัว เป็นคนส่งเสียเลี้ยงดูปากท้องของอีกหลายชีวิต การจะไปตัดสินใจว่า "ไม่มีความยากจนในหมู่มชนที่ขยัน" จึงดูจะเป็นความคิดที่ผิวเผินมากเกินไป การที่หน่วยงานของรัฐทำงานแบบ "จับโยนๆ" คนกลุ่มนี้ขึ้นรถเพื่อเอาไปไว้ในที่ๆจัดเตรียมไว้จึงไม่บังเกิดผล เพราะเป็นการทำงานที่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในชีวิตของผู้พิการ ความเป็นจริงที่เขาายังต้องเลี้ยงดูครอบครัว และตัวเขาเองก็พร้อมที่จะหลุดพ้นจากอาชีพนี้ ขอเพียงรัฐเปิดโอกาสและทางเลือกให้เขาได้รับสวัสดิการสังคมและมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

(3) ในปัจจุบันการสร้าง ความเข้าใจในเรื่องอาชีพที่ผู้พิการสามารถทำได้ยังมีกรอบที่แคบเกินไป ภาพของผู้พิการทางสายตาที่คนในสังคมส่วนใหญ่ได้รับรู้ ทั้งจากสื่อต่างๆและจากความเป็นจริงที่ได้พบเห็นก็คือ

อาชีพขายล็อตเตอรี่ อาชีพหมอนวด และพนักงานรับโทรศัพท์ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่ใช่วิชาชีพชั้นสูง ทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่รวมไปถึงตัวผู้พิการเองมองว่านี่คืออาชีพที่คนตาบอดสามารถทำได้เท่านั้น ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วยังมีงานอีกมากที่ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าไปทำได้ ขอเพียงได้รับโอกาสทางการศึกษา และทางเลือกในการฝึกอบรมที่เอื้ออำนวยต่อสภาพร่างกาย

(4) เมื่อต้องอยู่ในโลกมืด ทุกคนต้องดิ้นรนหาทางไปกันเอง ตอนแรกที่เราต้องตาบอด นับได้ว่าเป็นการหักเหของชีวิตครั้งใหญ่ ซึ่งนับเป็นเวลาที่ละเอียดอ่อนทั้งในเรื่องของความรู้สึกที่มีต่อตนเองและหนทางที่จะไปต่อในอนาคต การที่พวกเขาต้องเผชิญสภาวะเช่นนี้โดยปราศจากข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิการทางสายตา ทำให้มีผู้พิการทางสายตาอีกมากถูกรอกรอกรอ "เก็บ" เอาไว้ในบ้าน เพราะคิดว่าพวกเขาไม่สามารถดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น อันทำให้เกิดปัญหาของการทอดทิ้งผู้พิการตามมา

หนทางในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงจึงเป็นเรื่องที่ต้องคุยกันหลายฝ่าย คือเริ่มตั้งแต่สถานพยาบาล ผู้นำชุมชน โรงเรียนหรือสถานที่ฝึกอาชีพคนตาบอด ไปจนกระทั่งถึงท่าทีของรัฐในการปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มโอกาสและทางเลือกให้แก่ผู้พิการทางสายตา ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข